

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

KOORDINOVANÁ REHABILITACE

(UCELENÁ, KOMPREENZIVNÍ)

Koordinovaná rehabilitace (dále KRCE)

- Je souhrn aktivit **multidisciplinárního** charakteru, zaměřený na minimalizaci (předcházení, zmírnění nebo odstranění) negativních důsledků nepříznivého zdravotního stavu jedince, které výrazně ovlivňují jeho sociální začlenění.

Atributy KRCE

- Osoba se ZP musí být dokonale informována o možnostech všech typů RHC
- Komplexní a koordinovanou RHC lze realizovat pouze se souhlasem jedince (= informovaným souhlasem)
- včasnost, komplexnost, návaznost, koordinovanost, dostupnost, individuální a psychologický přístup, opakované a závěrečné multidisciplinární posouzení, součinnost všech poskytovatelů

Cíle rehabilitace :

- optimální funkční zdatnost, zajištění soběstačnosti a vhodného pracovního uplatnění.

Klasifikace poruch funkcí (disability)

- monografie Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF 2001)

<https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-funkcnich-schopnosti#publikace>

Fáze rehabilitace

dle metodiky MKF

- fáze RCE předpokládají využívání jak celého komplexu rehabilitačních segmentů (tj. léčebné, sociální, vzdělávací, pracovní), tak jejich kombinací :
 - **akutní RCE** (v průběhu hospitalizace – v propouštěcí zprávě je uvedeno hodnocení funkční zdatnosti člověka s dalším doporučením pro rehabilitaci)
 - **včasná RCE** (rehabilitační centra v krajích)
 - **post – RCE** (po ukončení akutní a včasné RCE) s pomocí rodiny a přátel

- Rehabilitační plán by měl být vypracován v **akutní fázi** s tím, že po každém dílčím zhodnocení dle MKF multioborovou komisí je plán modifikován.

Léčebná rehabilitace

- obvykle bývá první etapou rehabilitace a spočívá v aplikaci léčebných metod v zájmu dosažení stavu relativního zdraví jedince.

Formy léčebné rehabilitace

A. hospitalizační

1. Preventivní (pohybová a dechová u všech ležících pacientů s rizikem vzniku zánětu plic bez ohledu na typ onemocnění či postižení)
2. Léčebná v užším slova smyslu (I. až IV. fáze)
 - I. fáze akutní (např. během hospitalizace)
 - II. fáze včasná (pokračování v akutní RHC v krajském rehabilitačním centru s dostupností všech potřebných druhů RHC)

B. Ambulantní

(následná, příp. dlouhodobá)

III. fáze specializovaná (rehabilitační stacionář)

- ambulantní způsob určitých segmentů rce kvalifikovanými fyzioterapeuty (např. Vojtova metoda)

IV. fáze dlouhodobá (komunitní)

- rhc provozována na úrovni domova s pomocí poučených, popř. proškolených rodinných příslušníků
- zároveň probíhá
 - sociální šetření v případech trvalejšího narušení soběstačnosti apod.
 - Předpracovní ergodiagnostika – při zachování konceptu primární pozitivní rekomandace (tj. vyhledávání pracovních schopností a dovedností, sekundárně připojována omezení a limity dané diagnózou a zdravotními riziky)

C. lázeňská

- Komplexní lázeňská péče založená na celostním přístupu a podporující u osoby se zdravotním postižením zlepšení v oblasti bio – psycho – sociální.
- Příklad:

Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé

<http://www.hamzova-lecebna.cz/>

Rehabilitační tým léčebné RHC

- lékař,
- fyzioterapeut,
- ergoterapeut,
- klinický psycholog,
- sociální pracovníce a
- v případě pacientů s NKS i logoped
- dle typu zařízení a druhu pacientů jsou součástí týmu také zdravotní sestry a protetičtí odborníci včetně lékaře – ortopedického protetiky.

Sociální rehabilitace

- je proces, při němž OZP dosahuje maximální možné samostatnosti a soběstačnosti za účelem dosažení nejvyššího stupně sociální integrace
 - sociální integrace
 - samostatnost a soběstačnost
 - vyrovnání příležitostí
 - sociální služby

Sociální integrace

- podpora rodiny a vnitrorodinných vztahů
- rozvoj rané péče
- podpora navazování partnerských vztahů
- nácvik schopnosti využívat dopravní prostředky
- nácvik chování v různých společenských situacích
- nácvik běžných a alternativních způsobů komunikace
- nácvik práce s informacemi

Samostatnost a soběstačnost

- Zvládnání péče o vlastní osobu
- Nácvik obsluhy běžných zařízení a spotřebičů
- Nácvik péče o domácnost (péče o oděvy, úklid, drobné údržbářské práce, chod kuchyně, nakupování)
- Nácvik samostatného pohybu včetně orientace ve vnitřním i venkovním prostoru
- Nácvik dovedností potřebných k úředním úkonům, vlastnoruční podpis

Vyrovnání příležitostí

- **Nárok na finanční částky jako kompenzace zdravotního postižení (invalidní důchod, příspěvky na úpravu bydlení, motorové vozidlo...)**
- **Informace o možnostech získání rehabilitačních a kompenzačních pomůcek**
- **Podmínky pro vzdělání v rámci integrace či ve speciálních školách**
- **Podpora zaměstnavatele při vytvoření pracovního místa pro OZP**
- **Průkazky, poskytující výhody (při cestování hromadnou dopravou, na parkovištích, vstupné....**

sociální služby

(jsou zaměřeny na ochranu tzv. zranitelných skupin obyvatel)

- **Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách**

- **Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné osoby za účelem zajištění potřebné pomoci :**
 - **Stupeň I - lehká závislost**
 - **Stupeň II - středně těžká závislost**
 - **Stupeň III - těžká závislost**
 - **Stupeň IV – úplná závislost**

Při posuzování stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby:

- a) mobilita,
- b) orientace,
- c) komunikace,
- d) stravování,
- e) oblékání a obouvání,
- f) tělesná hygiena,
- g) výkon fyziologické potřeby,
- h) péče o zdraví,
- i) osobní aktivity,
- j) péče o domácnost.

Příklady posuzování konkrétních úkonů:

- **Stravování**
 - Příprava stravy
 - Podávání, porcování stravy
 - Přijímání stravy, dodržování pitného režimu
- **Tělesná hygiena**
 - Mytí těla
 - Koupání, sprchování
 - Péče o ústa, vlasy, nehty, holení
- **Výkon fyziologické potřeby**
- **Oblékání a obouvání**
 - Výběr oblečení, rozpoznání jeho správného vrstvení
 - Oblékání, svlékání, obouvání, zouvání
- **Mobilita**
 - Stání, schopnost vydržet stát,
 - Přemisťování předmětů denní potřeby
 - Chůze po rovině
 - Chůze po schodech nahoru a dolů
 - Vstávání z lůžka, uléhání, změna poloh
 - Sezení, schopnost vydržet v poloze v sedě
- **Orientace v přirozeném prostředí**
- **Péče o zdraví**
 - Provedení si jednoduchého ošetření
 - Dodržování léčebného režimu

Příklady posuzování konkrétních úkonů:

- Komunikace slovní, písemná, neverbální
- Orientace vůči jiným fyzickým osobám, v čase a mimo přirozené prostředí
- Osobní aktivity
 - Nakládání s penězi nebo jinými cennostmi
 - Obstarávání osobních záležitostí
 - Uspořádání času, plánování života
 - Zapojení se do sociálních aktivit odpovídajících věku
- Péče o domácnost
 - Obstarávání si potravin a běžných předmětů (nakupování)
 - Vaření, ohřívání jednoduchého jídla
 - Mytí nádobí
 - Běžný úklid v domácnosti
 - Péče o prádlo
 - Přepírání drobného prádla
 - Péče o lůžko
 - Obsluha běžných domácích spotřebičů
 - Manipulace s kohouty a vypínači
 - Manipulace se zámky, otevírání, zavírání oken a dveří
 - Udržování pořádku v domácnosti, nakládání s odpady

RHC paliativní

- je typem sociální rce – bývá omezována na analgetickou a sedativní terapii
- uskutečňuje se např. v hospicích
- Služby:
 - církevního představitele
 - právníka (sepisování závěti, darování orgánů apod.)
 - Rodinných příslušníků, přátel ad.

Přehled zařízení sociálních služeb

- Centra denních služeb
- Denní stacionáře
- Týdenní stacionáře
- Domovy pro osoby se zdravotním postižením
- Domovy pro seniory
- Domovy se zvláštním režimem
- Chráněné bydlení
- Azylové domy
- Pracoviště rané péče
- Domy na půl cesty
- Zařízení pro krizovou pomoc
- Nízkoprahová denní centra
- Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- Noclehárny
- Terapeutické komunity
- Sociální poradny
- Sociálně terapeutické dílny
- Centra sociálně rehabilitačních služeb

Cíle sociální rehabilitace

- **zajištění ekonomických jistot pro zdravotně postižené**
- **předpoklady pro bydlení v samostatných bytech**
- **rozvoj zájmové činnosti**
- **možnost sdružování a získávání informací**
 - občanská sdružení
- **předpoklady pro rozvoj osobnosti**
 - celoživotní vzdělávání

Odborníci podílející se na sociální rehabilitaci

- Sociální pracovníce
- Posudkový lékař
- Pečovatelka
- Osobní asistenti
 - jiné typy osobní asistence

Mimořádné výhody I.stupně - TP (těžce postižený)

- nárok na :
 - vyhrazené místo k sezení v dopravních prostředcích
 - přednost při jednání s úřady při osobním projednávání věci, s výjimkou nákupu v obchodech, obstarávání placených služeb a vyšetření a ošetření ve zdravotnických zařízeních

Mimořádné výhody II.stupně ZTP (zvláště těžce postižený)

Zahrnují:

- výhody I.stupně
- nárok na bezplatnou dopravu městskou hromadnou dopravou
- výraznou slevu (ve výši 75%) jízdného ve 2. třídě osobního vlaku a rychlíku a v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy

Mimořádné výhody III.stupně ZTP-P (zvláště těžce postižený – průvodce)

Zahrnují

- výhody I. a II. stupně
- nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v místní i dálkové přepravě
- u nevidomých nárok na bezplatnou přepravu vodícího psa, pokud je nedoprovází průvodce

Odkaz: <http://www.helpnet.cz/socialni-sluzby-0>

Pracovní rehabilitace

Zák. č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, § 69 – pracovní rehabilitace

- soustavná péče, poskytována občanům se ZP, směřující k tomu, aby mohli vykonávat dosavadní nebo jiné vhodné zaměstnání
- je souhrn aktivit (pracovních pohybů, pracovních úkonů, pracovních operací) v zájmu využití práce jako prostředku seberealizace postiženého jedince, vytváření pozitivních návyků, zkušeností a dovedností.

OZP dle zákona o zaměstnanosti

- Pro účely Zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti je definována **osoba se zdravotním postižením** jako fyzická osoba, která je
 - orgánem sociálního zabezpečení uznána jako **invalidní** (ve 3. stupni – osoba s těžším ZP), invalidní (v 1. a 2. st.) a dále fyzická osoba,
 - která je rozhodnutím úřadu práce uznána jako **zdravotně znevýhodněná**.

Osobou zdravotně znevýhodněnou

- je fyzická osoba, která má zachovány schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale **její schopnosti být nebo zůstat pracovně začleněna**, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat **jsou podstatně omezeny** z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu;
- osobou zdravotně znevýhodněnou však nemůže být osoba, která je orgánem sociálního zabezpečení uznána jako invalidní (v 1.-3.stupni – viz dříve)

- Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a podstatně omezuje tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti, a tím i schopnost pracovního uplatnění.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění

Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a o poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, o odbornou přípravu a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání

Pracovní rehabilitace (PR)

- je souvislá činnost zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením,
- PR zabezpečují krajské pobočky Úřadu práce a hradí náklady s ní spojené.
 - součástí žádosti je doklad osvědčující, že je osobou se zdravotním postižením.

Pracovní rehabilitace zahrnuje

- poradenskou činnost zaměřenou na volbu povolání, volbu zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti,
- teoretickou a praktickou přípravu pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost:
 - příprava na budoucí povolání podle zvláštních právních předpisů
 - příprava k práci,
 - specializované rekvalifikační kurzy.
- zprostředkování, udržení a změnu zaměstnání, změnu povolání a vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.

Chráněné pracovní místo (§ 75)

- Pracovním místem zřízeným pro osobu se zdravotním postižením se rozumí pracovní místo, které zaměstnavatel zřídil pro osobu se zdravotním postižením na základě písemné dohody uzavřené s Úřadem práce.
- Na zřízení pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením poskytuje Úřad práce zaměstnavateli příspěvek. Pracovní místo zřízené pro osobu se zdravotním postižením musí být takovou osobou obsazeno po dobu 3 let.

Chráněné pracovní místo (§ 75)

- Příspěvek na vytvoření chráněného pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením může činit maximálně osminásobek a pro osobu s těžším zdravotním postižením maximálně dvanáctinásobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku.
- Při vytváření 10 a více míst je příspěvek na jednu osobu maximálně 10 násobek a u osob s těžším postižením je maximálně 14 násobek. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku je, že podnikatel nesmí mít daňové nedoplatky.

Chráněný trh práce

- Chráněný trh práce je tvořen zaměstnavateli, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců a se kterými Úřad práce uzavřel písemnou dohodu o jejich uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce..
- **Příklad: chráněné pracoviště organizace Aditus Pro, z.ú. založené centrem ARPIDA v roce 2016. www.adituspro.cz.**

Společensky účelná pracovní místa

- pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s Úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání, kterým nelze zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem.
- Společensky účelným pracovním místem je i pracovní místo, které zřídil po dohodě s Úřadem práce uchazeč o zaměstnání za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti.
- Na společensky účelná pracovní místa může Úřad práce poskytnout příspěvek
- <https://zamestnavam.pracevobci.cz/pribehy-a-inspirace/>

Příspěvek na zapracování

- Příspěvek na zapracování může Úřad práce poskytnout zaměstnavateli na základě s ním uzavřené dohody, pokud zaměstnavatel přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému krajská pobočka Úřadu práce věnuje zvýšenou péči.
- Příspěvek lze poskytnout maximálně na 3 měsíce.

Odborníci, podílející se na pracovní rehabilitaci

- Posudkový lékař
- Pracovníci úřadů práce
- Zaměstnavatelé OZP

Podporované zaměstnávání

- Podporované zaměstnávání je komplex služeb, jehož cílem je podporovat zájemce o práci (později pracovníka) v tom, aby si našel a udržel místo na otevřeném trhu práce za rovných platových podmínek.
- Podporované zaměstnávání vzniklo v USA v 70. letech jako alternativa k tradičním službám zaměstnanosti, které se pro lidi s mentálním postižením ukázaly jako neúčinné.
- Základní informaci o službě podporovaného zaměstnání lze získat na úřadu práce, ale **samotná služba podporovaného zaměstnání není poskytována dle zákona o zaměstnanosti.**

Podporované zaměstnávání - odkazy

<https://www.rytmus.org/stranka/o-podporovanem-zamestnavani>

<https://www.helpnet.cz/mentalni-postizeni/prace/podporovane-zamestnani>

<https://agenturapondeli.cz/>

Výchovná rehabilitace

Legislativní zabezpečení:

- Zákon 561/2004 Sb. o předškolním, školním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů, novelizace zákona č. 82/2015 Sb.
- Vyhláška 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních ve znění pozdějších předpisů a novely č. 197/2016 Sb.

Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (§16 školského zákona)

- **Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami** se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.
- **Podpůrnými opatřeními** se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.

Výchovnou rehabilitací

- se rozumí souhrn aktivit speciálně pedagogického charakteru (podpůrných opatření), které jsou zaměřeny na :
 - socializaci jedince,
 - způsobují pozitivní **změny ve stavu klíčových kompetencí** (dříve vychovanosti a vzdělanosti),
 - podněcují eliminaci nebo odstraňují případné překážky při jejich dosahování,
 - podporují terapeutické aktivity a mají psychoterapeutické poslání.

Klíčové kompetence ve vzdělávání

- Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.
- Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.

Klíčové kompetence v etapě základního vzdělávání

- kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní.

Cíle pedagogické rehabilitace :

- Dosáhnout u osob se zdravotním postižením co nejvyššího stupně vzdělání a optimální kvalifikace.
- Podpořit tak jejich samostatnost a aktivní zapojení do všech obvyklých aktivit společenského života.
- Prostřednictvím výchovy a vzdělávání posilovat harmonické soužití všech členů společnosti.

Prostředky pedagogické rehabilitace (obsah podpůrných opatření)

- poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení,
- úprava organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb,
 - včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a
 - včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů

- úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga,
- využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka ad.

Personální zajištění pedagogické rehabilitace

- Výchovní poradce
- Školní metodik prevence
- Školní speciální pedagog
- Školní psycholog
- Pedagogičtí pracovníci škol (včetně asistenta pedagoga)
- Rodiče

Formy vzdělávání žáků se zdravotním postižením

- v běžné škole formou inkluzivního vzdělávání (dříve individuální integrace)
- ve třídách s upraveným vzdělávacím programem (dříve skupinová integrace)
- ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

Klasické klasifikace výchovných metod:

- Metoda požadavků
 - Metoda přesvědčování
 - Metoda procvičování
 - Metoda povzbuzování
 - Metoda kladného vzoru
- **Metody slovní**
 - vysvětlování
 - přesvědčování
 - sugerování
 - **Metody názorné**
 - demonstrace
 - ukázky
 - příklady
 - **Metody činnostně-praktické**
 - cvičení
 - nácvik
 - výcvik, trénink
 - **Metody hodnotící**
 - odměna
 - trest
 - povzbuzení

Didaktické zásady při výchovné rehabilitaci :

- Didaktické zásady jsou obecné požadavky, které v souladu se základními zákonitostmi výuky a s výchovnými a vzdělávacími cíli určují její charakter.

Obecné pedagogické zásady

- aktivity a uvědomělosti
- názornosti
- soustavnosti
- přiměřenosti a posloupnosti
- trvalosti
- integrované výuky
- individualizace a diferenciací výuky

Speciálně pedagogické zásady

- individuálního přístupu
- prevence
- komplexnosti
- jednotnosti
- dispenzarizace
- optimálního prostředí
- socializace (resocializace)

Speciálně pedagogické nápravné metody

- reedukace
- kompenzace
- rehabilitace